

Landmændenes udfordringer med vand - hvordan får vi dem til at deltage i natur og klimaprojekter alligevel?

v/ Rikke Krogshave Laursen, SEGES

EnviNas Naturårsmøde d. 29. august 2018

Er landmænd vanskelige?

- Måske når det gælder vand ...

Danmark drukner i vand fra oven - og fra neden

Jyllandsposten 8/1-2018

Man bør overveje at lave åerne større og dybere, så de kan flytte mere vand, mener professor. Naturfredningsforening tror ikke, man kan grave ud af problemet.

LARS FROM
lars.from@ip.dk



Alt, alt for meget vand efterlader en regning på milliarder

Jyllandsposten 9/1-2018



Vandet ødelægger landmændenes marker: - Det er helt tosset

Tveast.dk, d. 13. januar 2018

Opråb: Lodsejere sejler væk i åvand

AF: PIA PAGAARD M. MADSEN , PIMA@AMTSAVISEN.DK

Publiceret 20. september 2017 kl. 08:32



Viborg Stifts Folkeblad d. 20. september 2017



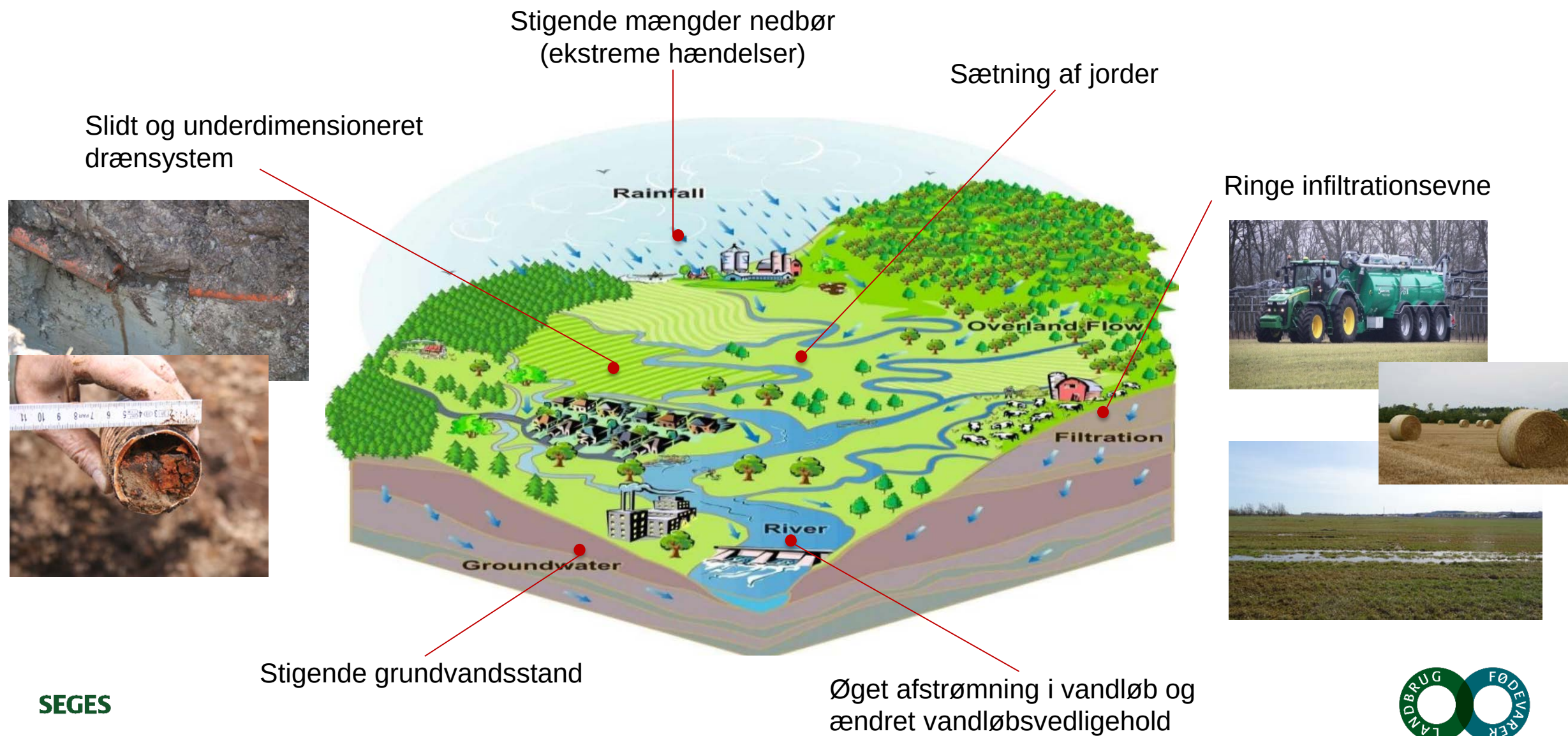
Skals Å, 90 cm over normal vandstand

TV MIDTVEST d. 19. september 2017, nyhedsudsendelse kl. 19:30



SEGES

Landbruget har stigende udfordringer med vand

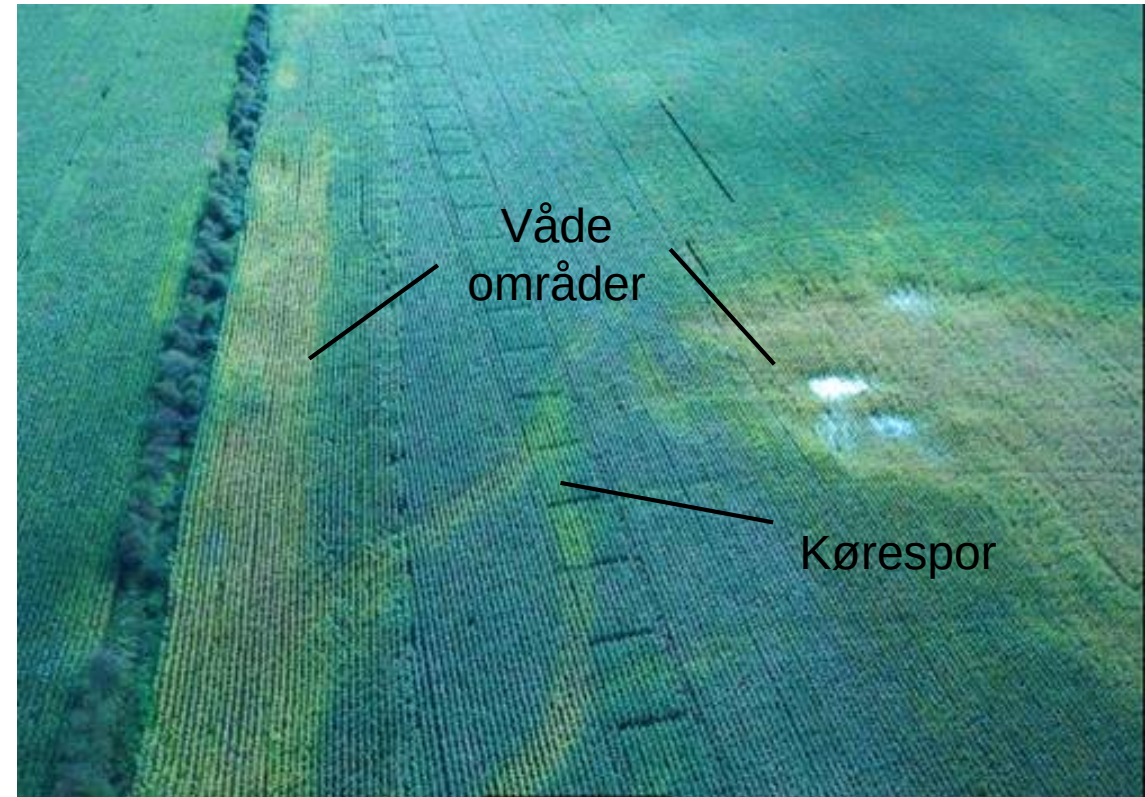


Vand på marken giver problemer

- Rettidighed i markoperationer udfordres
- Jordens bæreevne reduceres
- Risikoen for at jorden komprimeres øges.
- Skader kan være mere eller mindre permanente



Foto: Stinna Susgaard Filsø, SEGES



Kørsel udenom de våde områder forringer jorden og afgrøden rundt omkring.

Dronefoto af Morten Steg, LandboSyd

Vand på marken giver problemer

- Afgrøder bliver måske ikke sået til tiden eller de udvikler sig ikke ordentligt
- Længden af vækstsæsonen reduceres

Udsættes såning af vårbyg til	Udbyttetabet (kg/ha/dag)	Udbyttetab (% pr. dag) Normalt udbytte i vårbyg er ca. 60 hkg pr. ha.
10. april – 3. maj	60	1
3. maj – 21. maj	109	1,8

Vand på marken giver problemer

→ Lavere udbytte = mindre fortjeneste

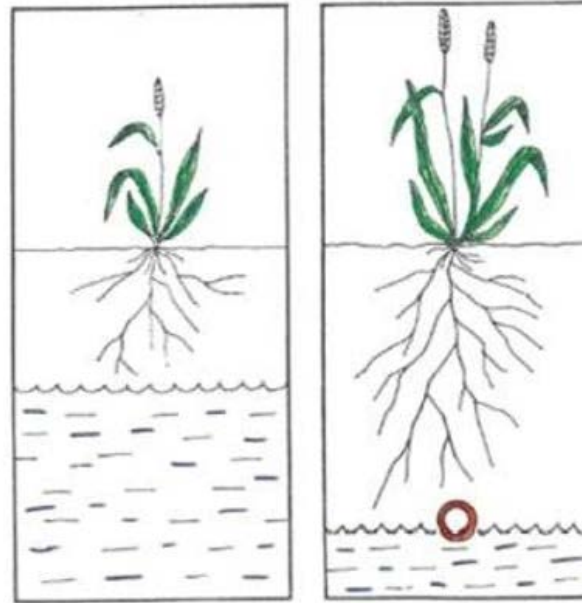
Tabel 1: Relative høstudbytter som funktion af dybde til grundvandsspejlet i vækstsæsonen. Undersøgelsen foretaget på lerjord. Kilde: Williamson & Kriz, 1970.

	Grundvandsspejlets dybde, cm						
	30	40-50	60	75	80-90	100	150
Afgrøde	----- udbytte, % -----						
Hvede	-	58	77	89	95	-	100
Byg	-	58	80	89	95	-	100
Havre	-	49	74	85	95	-	100

Et 20% udbyttetab svarer til et økonomisk tab på ca. 1800 kr/ha
(afh. af aktuelle kornpris)

Vand på marken giver problemer

- Lavere jordtemperatur og langsommere opvarmning
- Mindre roddybde
- Begrænset rodudvikling
- Faldende næringsstofoptagelse
- Øget udvaskning
- Øget ukrudtstryk pga. mindre konkurrenceevne



Olesen, 1982

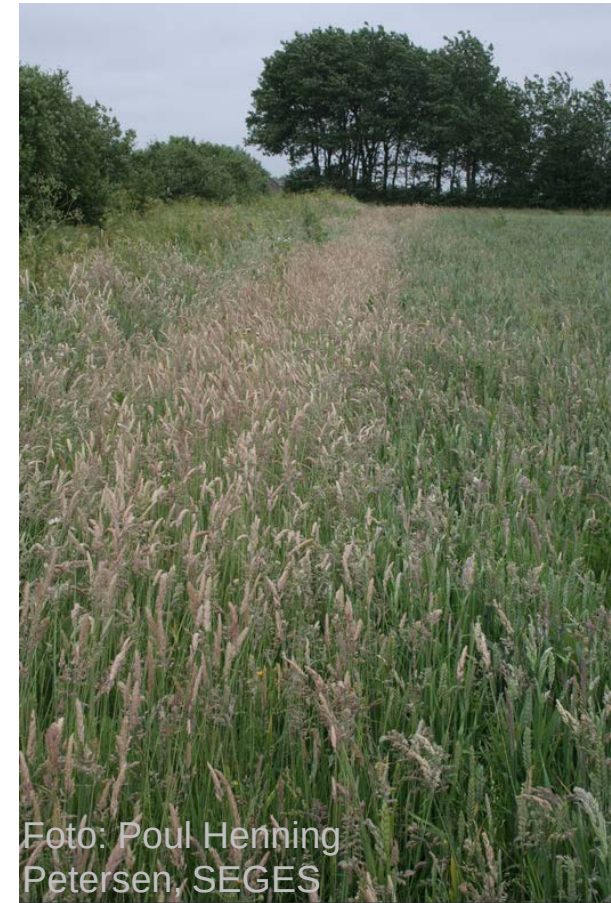


Foto: Poul Henning
Petersen, SEGES



Foto: Stinna Susgaard Filsø, SEGES

SEGES arbejder på at afhjælpe landmændene med vandproblemerne

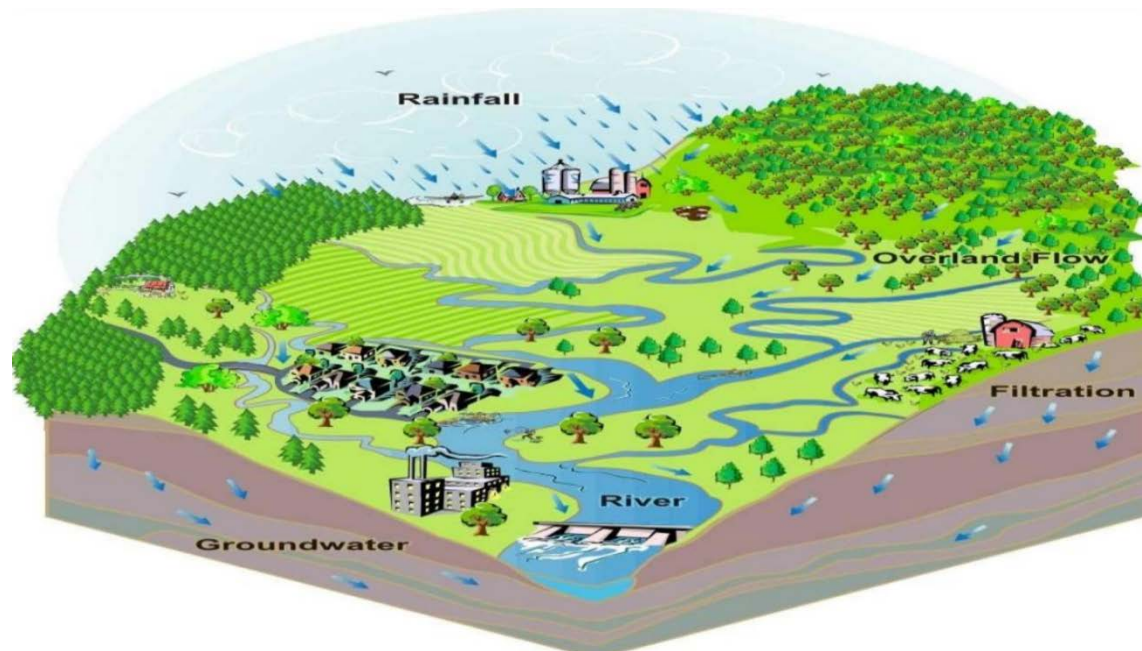
Vores tilgang:

- Konkrete løsningsmuligheder på marken
- Helhedsorienteret vandhåndtering
- Hvordan håndterer vi de stigende mængder vand i et opland i fremtiden?

Drænforsøg



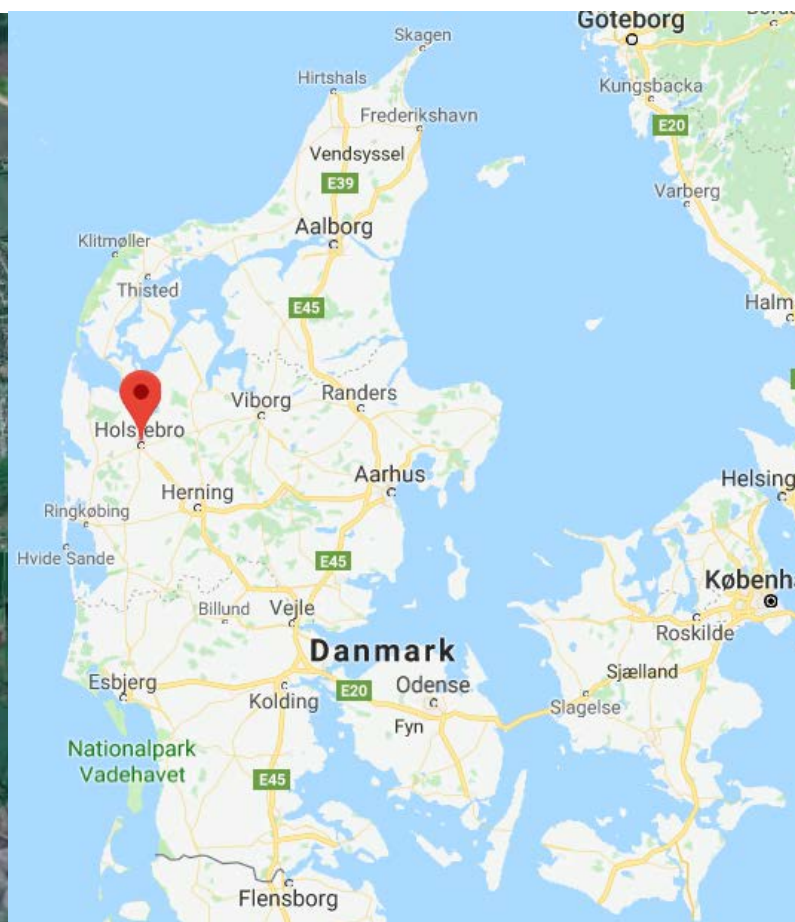
Database med drænerfaringer



Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter



- I samspil er der fundet en løsning til alles bedste
- Landmændene er indtænkt som en central del af løsningen på klimatilpasningsproblematikken



Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter



- Holstebro midtby oversvømmede bl.a. i 1970, 2002, 2007, 2011 og 2015

<https://www.dr.dk/nyheder/regionale/midtvest/landbrug-sjod-skal-oversvoemmes-forhindre-oversvoemmelser-i-byen>



<https://www.dr.dk/nyheder/indland/video-se-de-heftige-oversvoemmelser-i-holstebro>



<https://www.tvmidtvest.dk/artikel/holstebro-klar-med-milliondyr-sikring-mod-oversvoemmelser>



Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter



- Landmænd bidrager til klimatiltag i Holstebro kommune



Et godt eksempel: Holstebro

En del af løsningen: Dæmning med sluse

Nu:



I fremtiden:



<https://www.tvmidtvest.dk/artikel/holstebro-klar-med-milliondyr-sikring-mod-oversvoemmelser>

- Kompensationsaftale med lodsejere, der har jorder i vandparkeringsområdet.

Landmændene skal inddrages tidligt i processen

- Vi kan finde bedre løsninger ved at spille sammen.
- Det skaber tryghed.
- Planer vil blive gennemført mere succesfuldt:
 - Giver større ejerskab til målene, flere der bidrager med løsninger, færre klager, mindre træghed...
 - ... og ofte win-win løsninger til fælles gavn.

At få landmænd til at deltage i projekter er egentlig ret simpelt ...

- **Det skal kunne betale sig!**

- Betaling
- Win-win løsninger hvor landmandens problemer også håndteres



<https://landbrugsavisen.dk/Landbrugsavisen/2014/3/7/Melddi-gsomaaretsgroennelandmand.htm>

Usikkerhederne skal håndteres

- Landmanden bekymrer sig om efterfølgende omkostninger.
- Hvad hvis noget går galt (også efter projektet er etableret)?

Mulig rækkefølge når interessenter inddrages i klimatilpasningstiltag



Wiborg, I., Kronvang, B., Poulsen, J.B., Børgesen, C.D., Henriksen, H.J., Sonnenborg, T., Refsgaard, J.C., Sørensen, H.V., Jensen, K.M. & Jacobsen, T.V. 2014. Landmanden som vandforvalter. Løsningsmodeller for klimatilpasning – kommunale inspirations-værktøjer og nyt forretningsområde for landbruget. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 80 s. - Teknisk rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 42.
<http://dce2.au.dk/pub/TR42.pdf>

Mulig rækkefølge når interessenter inddrages i klimatilpasningstiltag

Fortæl hele den bagvedliggende historie

- Samle interessenter og sammenstykke billedet af klimaudviklingen, udfordringerne (hvornår landmænd, byer, biodiversitet osv. har problemer), afvandings- og dræningsforhold, landskab osv.
- Skaber fundamentet for forståelse af problemet hele vejen rundt



Mulig rækkefølge når interessenter inddrages i klimatilpasningstiltag

Giv tid, så alle interessenter bliver inddraget og hørt

- Sikrer ejerskab og motivation til at bidrage til løsninger

Definér konkrete mål for de udvalgte strækninger

- Sikrer bedre overblik over mulige løsninger hvis målet skal nås.



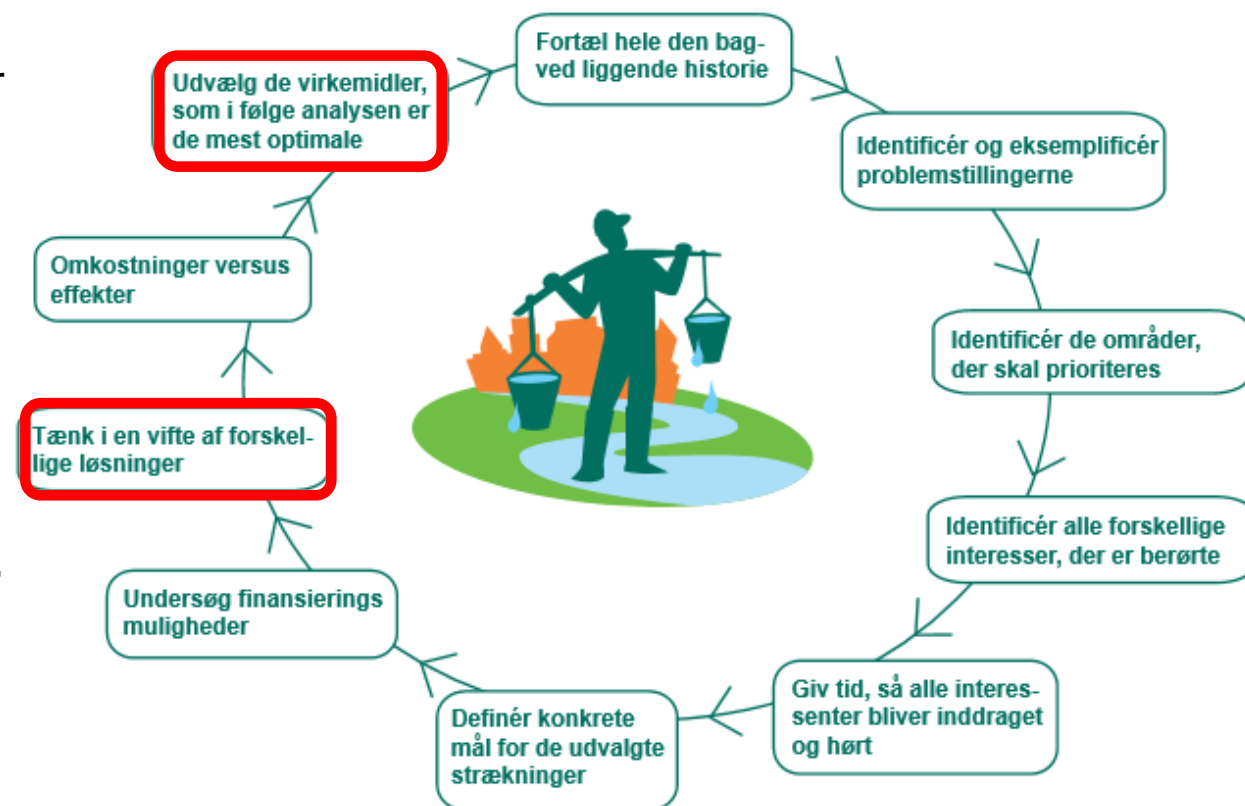
Mulig rækkefølge når interessenter inddrages i klimatilpasningstiltag

Tænk i en vifte af forskellige løsninger

- Én løsning er oftest ikke nok. Find løsninger, der giver mening for flest mulige interessenter.
- Giv et klart billede af perspektiver (effekt) og konsekvenser.

Udvælg de virkemidler, som i følgende analyse er de mest optimale

- Dette bl.a. ift. økonomi, interessenter, effekt og langsigtede perspektiv.



Opsamling

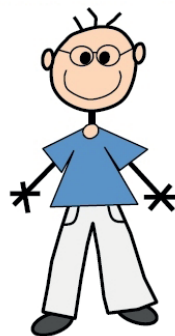
- Mange landmænd har stigende udfordringer med vand på markerne, hvilket har stor økonomisk betydning.
- I natur- og klimaprojekter er udfordringen at finde den fælles løsning.
 - Tidlig inddragelse og løbende dialog med landmænd er vigtigt.
 - Løsningen skal kunne betale sig (dette er individuelt). F.eks. via:
 - Betaling
 - Win-win løsninger
- Frivillige aftaler
- Erhvervet bakker op omkring løsninger der samfundsøkonomisk giver bedst mening.
- Spørgsmålet er om værktøjerne er på plads? Lovgivningsmæssigt, økonomisk osv.

Perspektivering

Helhedsorienterede win-win løsninger



Myndigheder



Videnspersoner



Interessenter



Tørke



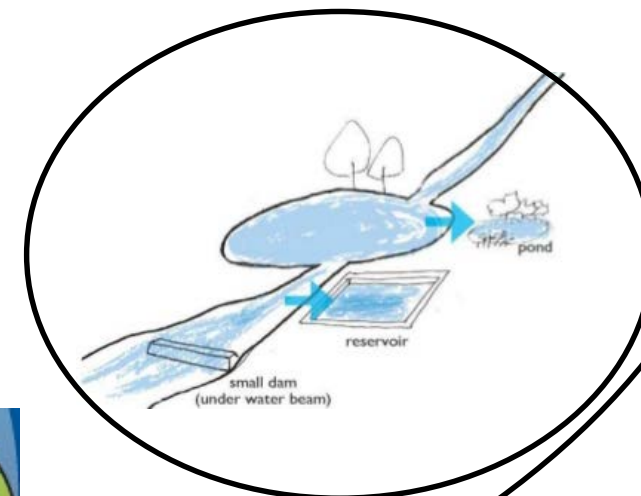
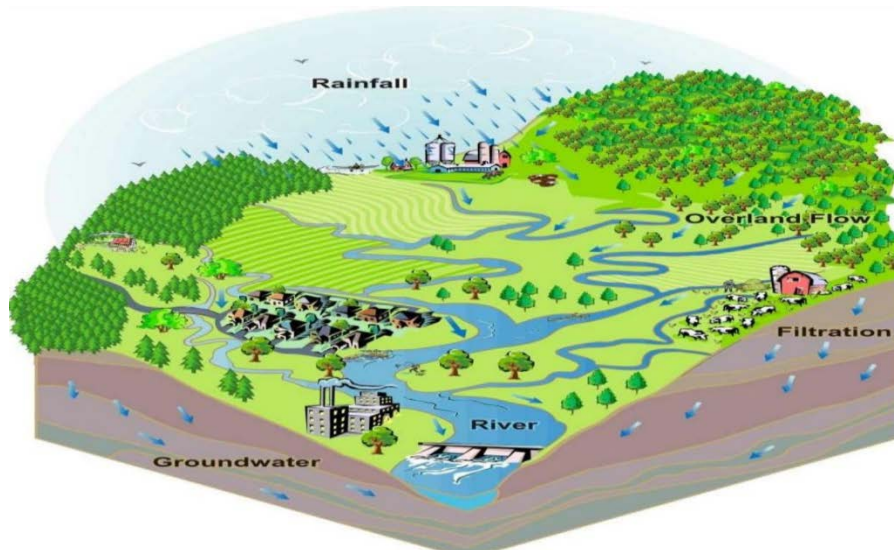
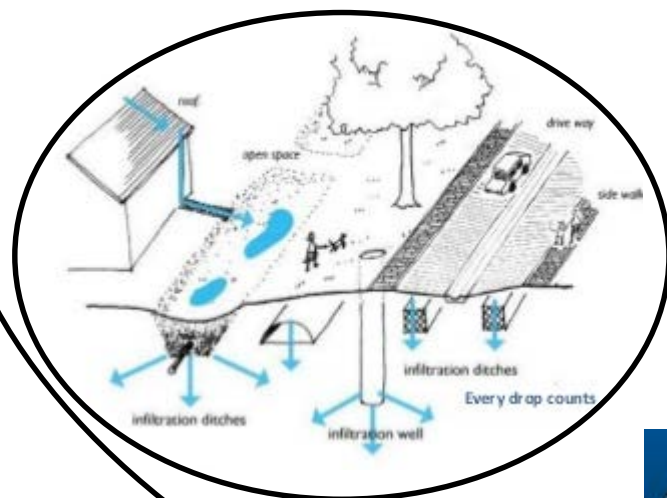
Oversvømmelser



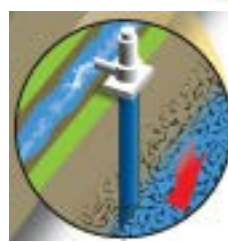
Natur
biodiversitet



Landbruget



Vandforbrug



Grundvand



Afstrømning



Vandkvalitet

Tak for opmærksomheden

- Spørgsmål?

**Landmændenes udfordringer med vand
- hvordan får vi dem til at deltage i natur
og klimaprojekter alligevel?**

v/ Rikke Krogshave Laursen, SEGES

EnviNas Naturårsmøde d. 29. august 2018

SEGES

